

כנס לכבוד 100 שנה לרפובליקה הטורקית 1923-2023

מגמות בחקר ההיסטוריה והתרבות של הקהילה היהודית בטורקיה המודרנית

ט"ז חשון, תשפ"ד, 31 באוקטובר 2023

קול קורא להגשת תקצירים לכנס

יהדות טורקיה היא הגדולה ביותר מתוך הקהילות היהודיות בארצות האסלאם שעודן מתקיימות במאה ה-21. יהדות טורקיה נודעה בעבר כקהילה גדולה ושוקקת, שהשפיעה עמוקות הן על העולם היהודי והן על החברה הכללית במזרח התיכון ובבלקן.

ראשיתה של הקהילה ככל הנראה בימי בית המקדש השני, אך הגידול המשמעותי בהיקפה ובכוחה התרחש לאחר גירוש היהודים מספרד בשנת 1492, כשהמגורשים התקבלו בברכה על ידי הסולטן העות'מאני בייזיד השני שנתן תקווה חדשה ליהודים הספרדים הנרדפים בכך שאפשר את ישיבתם של המגורשים בשטחי האימפריה. לכל אורך השנים, יהודים באימפריה העות'מאנית תפסו עמדות חשובות במסחר, ברפואה ובדיפלומטיה, וכן בלטו בתרומתם לחיי התרבות והרוח בתחומי הקודש והחול, כשהלאדינו הופכת לשפה שגורה בקהילה. האימפריה העות'מאנית שלטה במשך מאות שנים בשטחים נרחבים באירופה, אסיה ואפריקה, וקהילות יהודיות התקיימו באזורים רבים בתחומה - בהם המזרח התיכון, הבלקן, צפון אפריקה וחצי האי ערב. במאה ה-19 פחת כוחה של האימפריה העות'מאנית עד לנפילתה במלחמת העולם הראשונה, ובמקביל הצטמצמה הקהילה היהודית ואיבדה הרבה מכוחה.

היהודים, כמו שאר המיעוטים, היו חלק בלתי נפרד מתהליך הפיכת האימפריה העות'מאנית הישנה למדינת לאום חילונית לאחר 1923. לכל אורך ההיסטוריה הרפובליקנית ובמיוחד בעת מאורעות היסטוריים ייחודיים, אירועי תראקיה, מס הרכוש, אירועי ספטמבר (Aliza Niyego) ועל רקע פרשיות שונות כמו פרשת עליזה ניגו, 1955, הפיגוע בנווה שלום ב-1986 והמבצעים הצבאיים של ישראל מול הפלסטינים העמיקו את שאלת הזהות והייצוג העצמי של יהודי טורקיה. הגבולות החופפים של "יהודיות" ו"טורקיות" יצרו מגוון של הזדהויות פוליטיות, כך שיהודי הרפובליקה אמצו גישות שונות ואף מנוגדות בחקרם את ההיסטוריה הקהילתית שלהם עצמם. למותר לציין שחלק משאלת הייצוג העצמי התכתב עם יחסי הקהילה ומדינת ישראל והזיקה בין יהודי טורקיה לציונות.

ככלל, כנס זה יתמקד בשאלת הגבולות בין התנהגויות ועמדות יהודיות בטורקיה מול פרספקטיבות טורקיות בנושא יהודי טורקיה בפרט ו/או יהדות בכלל לאורך ההיסטוריה הרפובליקנית. כמו כן, הכנס מבקש לבחון את הגישות השונות בחקר יהודי טורקיה ולדון, בין היתר, בשאלות הייצוג העצמי והמסגרות הדיסקורסיביות היהודיות בתחומי הדת, בחברה, בפוליטיקה, בכלכלה, במשפט ובתרבות.

הכנס יתקיים במשך יום אחד בתאריך ט"ז חשון תשפ"ד, 31 באוקטובר 2023, עם אפשרות למושבים מקבילים, באוניברסיטת בר אילן.

בין הנושאים שידונו:

- מעמדם המשפטי והכלכלי של היהודים בטורקיה
- היהודים ויחסיהם עם המוסלמים ו/או המיעוטים בטורקיה
- העיתונות היהודית בטורקיה אז והיום
- המוסד הרבני, חשיבותו והשפעתו
- יחסי ישראל טורקיה והשפעתם על יהודי טורקיה
- הלאדינו כשפת הקהילה
- זמרים, שחקנים ואומנים יהודים טורקים
- אירועים אנטישמיים כמו פרשת עליזה ניגו, מס הרכוש בתקופת מלחמת העולם השנייה, אירועי ספטמבר 1955 וכו'.
- פרשת סטרומה והבחינה המחודשת של אירוע זה בעשור האחרון
- יהודי טורקיה ויחסם לצינות
- מעורבות יהודית בתנועות פוליטיות בטורקיה
- רבני טורקיה כגשר בין טורקיה וישראל/עולם האסלאם
- תהליכי אסימילציה של יהודי טורקיה

את התקצירים יש לשלוח עד ה - 28 בפברואר 2023
תשובות תשלחנה עד ה- 10 במאי 2023.
תקצירים יש לשלוח למרכז דהאן, לכתובת מייל dahan.center@biu.ac.il

בברכה,

הוועדה האקדמית של הכנס:

- ד"ר אפרת אביב, אוניברסיטת בר אילן, ישראל, יו"ר
- פרופ' דויד פסיג, בר אילן, ישראל
- פרופ' ברנה פקסן, אוניברסיטת דוויסבורג-אסן, גרמניה
- פרופ' טוג'ה ארסוי ג'יילאן, האוניברסיטה הדמוקרטית של איזמיר, טורקיה
- פרופ' סולימאן שאנלי, אוניברסיטת ארטקולו, טורקיה
- ד"ר שמעון אוחיון, מנהל מרכז דהאן, בר אילן, ישראל